

DÉLMAGYARORSZÁG

VILÁG PROLETÁRJAI, EGYESÜLJETEK!

79. évfolyam, 73. szám
1989. március 28., kedd

A MAGYAR SZOCIALISTA MUNKÁSPÁRT
SZEGED VÁROSI BIZOTTSÁGÁNAK LAPJA

Havi előfizetési díj: 101 forint
Ára: 4,30 forint

Fáradó reformerek(?)

Új nekilendülésünkért sokat tevő ismerősömet néhány hónapja egy alattomos betegség négy hétre ágyba kényszerítette. Most — már a lábadozás után — meséli, hogy a kinok mellett egyetlen jó volt a „házi őrzetében”: végre együtt lehetett a családjával. Az utóbbi időszakban oly annyira megtrikult meg-hitt beszélgetéseik egyikén tizennégy éves nagyfiát megkérdezte: „Örülsz-e, hogy mostanában sokan ismernek engem? Egy város figyelt a dolgaimra...” Nem érkezett határozott válasz a tudakozódásra, és a lelkese sem sütött a tinédzser fiú szeméből. Aztán folytatta az apa: „Úgy gondoltam, egy-másfél év múlva, a ciklus végén abbahagynom...” Felragyogott már a srác szeme, és ha az éledező férfiöntudatával nem ellenkezett volna ilyen cselekedet, hát biztosan körbecsókolja apját ezért a bejelentésért. De most csak — nagyon melegen — ennyit mondott: „Az jó lesz, apa, nagyon jó lesz...”

Egészen bizonyos, hogy nem egyedi történet az előbbi. Az elmúlt egy-másfél évben a politikai életbe bekerült új emberek többsége nem főállású jövőformáló. Inkább olyanok, akik a saját szakmájukban — esetleg kisebb-nagyobb gazdálkodó egységek, intézmények élén — már korábban elismerésre méltó produktáltak. S most, mellékállásként, „szabadidő-lekötöként” vették vállukra a helyi, vagy éppen az országos dolgok alakítását. A reformerek ilyen egzisztenciális függetlenségét előnyként jelenthet a régi, túlélt struktúrák bomlásában, de ugyanakkor embert emésztő, visszás helyzetek sorát okozó megoldás.

A munkahelyek egyre többet zúgolódnak a közszereplés, a politikai ügyek miatti munkaidő-kiesések okán. Ellenvetéseik vannak a közvetlen kollégáknak, mert az országgyűlési képviselő, tanácsos, népront-aktivista helyett is el kell végezni a munkát. A központi elvárások terhe hosszú évek óta túl van a túrszárhatáron, mindent fillérekre kiszámol a gazdaság is. Számológépben megjelennek a „politikum” számára — esetleg — teljesítményfedezet nélkül kifizetett bérforrások és ezek közterhei, a vállalati gépkocsi — esetleg — közútra való felhasználása, a magas telefondíjak. Aztán már nehezen forintosítható a vezetői döntések egy-két napos csúszása miatt kieső termelési érték, az emiatt a vállalat, gyár kasszájába nem gyűlő haszon...

Sokszor szót már újságclikk és magánbeszélgetés az országgyűlési képviselők iránti „két egész ember” elvárásokról. De hasonló a terheltségük a KB-tagoknak, az új szervezetek vezetőinek, mindenkinek, aki igazán tenni akar az ország előrelépéséért. S a fizikai fáradtság mellett még lelki teherként a nagyon újat akaróknak a fenyegetésre, rosszízű elrettentési szándékokra is számítani kell. Mert a lojalitás nem volt szokás ebben az országban, most akasztófákat rajzolnak valakik kitéptéi irkalapokra, a borítékot — a rossz krimik receptje — kesztyűs kézzel dobják postaládába. A képviselőnek rettegnie kell, hogy sáros utcáját véletlenül ne most aszfaltozzák, mert senki sem mossa le róla, hogy panaszozott. Ha pedig nem készül el ingyen az a fránya út, akkor a szomszédok, az utca lakói szidják a tehetetlenségért, mert „még annyit sem tudott elintézni”. Kutyaszorító tehát ez is, mint ahogy a személyes jövedelemkiesés is egészen bizonyosan az 1989-ben Magyarországon politikailag többségének is valóság. Az ő munkájukért nem, vagy alig jár anyagi ellenszolgáltatás. A rájuk szabott feladatoknak időhiány miatt ott nem mindig tudnak megfelelni, ahol a munkakönyvük van. Idehaza pedig ma — kevés kivétellel — csak az számíthat az életszínvonal megtartására, netán anyagi gyarapodásra, aki a ledolgozott napi nyolc óra után és a hétvégeken, másod-, harmadállásokon tud piackepeset produkálni.

Olvasom, hogy társadalmunk újrapiálkozásánál csak a felépítményen szabadna módosításokat végezni, mert az alapnál, a marxizmus-leninizmusnál, elképzelhetetlen szilárdabb. Csakhogy — meggyőződésem szerint — nem ilyen egyszerű reformereink dolga. Mert az alapnak és felépítménynek harmonizálnia kell, a változatlan rész nem illeszkedik egy új szerkezetbe... A mi „alépítményünk” és a klasszikusok elképzelései között óriási az eltérés. Mert ugyebár a sztálinizmus idegen az emberközpontú szocializmusból? Magyarországon pedig 1956 után nem sikerült továbbjutni Dzsugasvili „művének” a megszilárdításánál. Tehát ennek elvégzése is ránk vár. Ebből a teherből a nagyobb súly azoké, akiket döntéshozónak választottunk, küldtünk, és akik vállalták a régi renddel való küzdelmet.

Azok, akiknek egzisztenciájuk függ a régi struktúráról, természetesen nem mozdulnak az új felé. S azok is inkább a régi értékek hangsúlyozásával vannak elfoglalva, akiknek a szembenézés a korábbi cselekedetekkel esetleg kiábrándultságot okozna.

Reformereink közül jó néhányan fontolgatják, hogy pártkongresszus előtt, új választásokkor kéri: ne jelöljék őket, hadd vonuljanak vissza csendes hétköznapjaikba. Addig jelen kiábrándultságunkon csak annyira kellene úrrá lenni, hogy az átalakítás el-fáradó elindító utat legyenek még a váltóbotot átvevő, új reformerek. Maradjon még hite a most felkészülőknek. Késégeink naponta nőnek, mert csak néha villan valami, ami talán — a remény.

Bölc István

Nemcsak hideg vízre valót!

Ki kit fürdet meg?

A szolgáltató vállalatoknak évtizedeken át egyetlen dolga akadt: hogy elvégezzék a rájuk bízott munkát, azaz szolgáltatassanak. Ha veszteséget mutatott az év végi mérleg, egyszerűen ki-egyenlítették a fenntartók a hiányt. Az idők azonban változnak... Ma már a szolgáltatást nyújtó vállalatok egy része is arra törekszik, hogy olyan tevékenységeket is keressen, ami hasznot hoz.

— Hiába mondják azt, hogy a veszteséges tevékenységet fel kell számolni, mi nem tehetjük meg, hogy holnapotl nem adunk vizet a városnak! — mondja Tölgyesi Béla, a vízművek és fürdők vállalat igazgatója. — Az alaptevékenységek mellett azonban lehet és kell olyan vállalkozásokat keresni, amelyek képesek nyereséggé tenni a vállalatot.

Hogyan működik ma a sokáig „korlátozottan nyereségérdekelt” vízművek? Nos, létezik egy állami vízügyi alap. A jók befizetnek, a rosszak kivesznek belőle. A központilag megállapított 10 forintos köbméterenkénti vízdíjból azonban a lakosság csak 2 forintot fizet. A többi állami támogatás.

— Így is 65 millió forintot fizetünk be tavaly az alapba. Annyi pénz se maradt itt, hogy a legelőtöbb fejlesztési, karbantartási munkákra futná. A Belvárosban lassan már félméterenként ereszknek a 80 éves csövek, a gőzfürdőt az összedőlés fenyegeti. Egy biztos: a vízműtevékenységet a világon sehol nem végzik vállalkozói alapon. Akár a „fürdetést”, ami nekünk is 20 milliós veszteséget hozott tavaly.

— Mennyi lenne a fürdőjegy igazi ára most Szegeden?

— Legalább ötven forint. Ennyiért viszont senki sem nyitná rák az ajtót. Így azután kénytelenek voltunk az elmúlt években más területeken is vállalkozni, hogy talpon tudjunk maradni.

— Például?

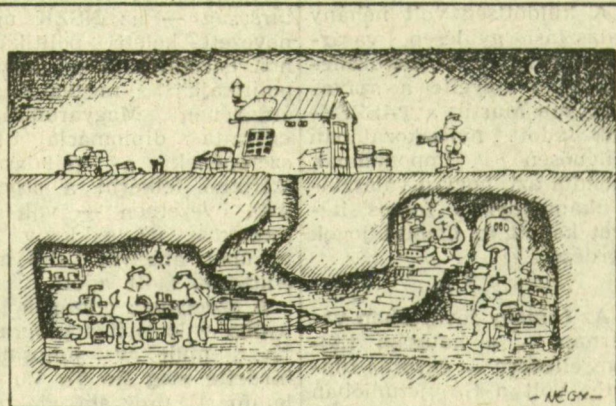
— Először csak a vizes szakmában próbálkoztunk. A fenntartás mellett a szakembereinknek jutott ideje arra is, hogy új hálózatokat építsenek. Csakhogy a tanácsai megrendelések pénz hiányára már már elfogytak. Így most az újrarendelt csatornaprogramba szeretnénk becsúszni.

— És a fürdőzésben nem lehet vállalkozni?

— De! Éveken át úgy nézett ki, hogy a területünk áruló maszekok meggazdagodnak. A fürdővállalat meg közben tönkre megy.

— Hogy van ez?

— Úgy, hogy évekig bérleti díj ellenében kiadtuk a bűféinket, és területhasználati díjért beengedtük a vállalkozók bódéit. Miért ne csinálhatnák mindezt saját magunk, ha ilyen jó

Vállalkozni pedig kell! — módosíthatnánk az ismert mondást, de azt is hozzá kellene mindjárt tenni, olykor könnyebb a viharos tengeren hajózni, mint egy-egy hasznos ötletet nyélbe ütni. Míg az elmúlt években egyre nagyobb biztatást kaptak a vállalatok és a magánvállalkozók, hogy bátran vágjanak bele abba, ami nekik is, az államnak is hasznot hoz, addig a másik oldalon továbbra is alapos munkát végez a bürokrácia „hűsdaráló” gépe. Hiszen pecsétek tucatjai, szemlék, határozatok, átiratok, fel- és leiratok száza nélkül aligha jöhet ma még létre egyetlen aprócska vállalkozás. Elképzelem, mi lenne, ha egyszer a hivatalok is vállalkoznának? Mondjuk úgy, hogy olyan irodát hozzanak létre, ami tisztességes hasznot mellet, gyorsan elintézi a papírmunkát, engedélyszerzést. Alighanem jó ideig ez bizonyulna a legelképezesebb hazai vállalkozásnak...

hasznot hoz? Tavaly, az első próbálkozások után, a saját vendéglátó hálózatunk közel 20 milliós árbevételét, és majdnem 2 milliós tiszta hasznot hozott. Most 17 vendéglátó egységünk van, de legalább 60 kellene...

— Mit kellett mindezért csinálni?

— Némli pluszmunkát. Eddig csak a vízszámlák jöttek be a könyvelésre, ezután a sorszámlát is elkönyveljük.

Ennyi! És persze más is: két új kemping, egy utazási iroda, diákszállások, Székes-Tisza hajózálló. Minden apróságot meg kell fogni ami valamit hoz a konyhára.

— De alaposan visszafog-

ja a vállalkozási kedvet, hogy minden beruházást 25 százalékos adóval büntetnek. Ami százezerbe kerül, azért 125-öt kell fizetnünk. Ellenérdekeltséget jelent a hatalmas kamat is. Ma már hitelből szinte lehetetlen vállalkozni. Egyetlen ötlet sem fial annyit, hogy a kamatokon túl maradjon is némi haszon.

Tavaly a Számítástechnikai és Informatikai Részvénytársaságba is belétek a vízművesek. Hogy miért? Mert már az első évben tisztességes osztalékot ígérték, de jó segítség a cégnek a számítástechnikai kultúra házon belüli terjesztése is.

— A Régi Hungária Rt.-be is örömmel beszálltunk.

Egy szálló vendégei nekünk is sokat jelenthetnek. Ott van közel a Tisza, az úszóházaink, a programszervező irodánk. Sőt! Nemrégiben arra adtuk a fejünket, hogy a Cserepes sori piac kft.-be is beléptünk...

— Mit keres a vízművek a piacon?

— Hasznot! Vendéglátó helyek itt is kellenek. Úgy látjuk, a vendéglátás, az idegenforgalom a mi jövőnk. Ezért is próbálkoztunk például a naturizmus felkarolásával, szóróklubbal, szálláshelyekkel. Most golfklubon törjük a fejünket. A Szikszós-tóban sok fantázia lenne, de befektetnivaló sajnos kevés akad. Elkelné ott egy jó motel, akár egy szálloda is. Teniszpályák, szauna... Tavaly a Tisza-parton megrendeztük a nemzetközi motorostalálkozót. A néhány napos vállalkozás félmillió nyereséget hozott...

— Hogyan fogadják a sok ötletet?

— Házon belül eleinte kételkedő. Senki sem szereti, ha többet kell dolgozni. De amikor látták, hogy a boríték is vastagabb lesz évről évre, mindenki melém állt. A cég történetében az idén fizetjük a legmagasabb nyereségrészesedést. És ebben a vállalkozások haszna is bőven benne van.

— Ilyen simán menne minden?

— A, dehogy. Szó sincs róla. Ma még minden vállalkozónak alapos Canossát kell járnia. Mindegy, hogy nagyvállalat, vagy magánember, már az ötlet pillanatában szemben találja magát a bürokráciával, a hivatalokkal, és az értetlenkedéssel. Ez van, de ezt nem kell szeretni.

Vállalkozások

A történet számai olyan bonyolultak, hogy szinte megkísérelni is lehetetlenség precízen visszaadni. Egy vállalkozó kálváriája, amelyet több mint fél éve jár: egy autóműhely! Nem magának akarja a szervizműhelyt, szolgáltatni szeretne, tisztességes haszonnal. Hiszen a városban működő autóműhelyek előtt legtöbbször végeláthatatlan sorok várják a „megtisztulást”.

— De nem is olyan egyszerű egy autóműhelyt nyitni! Az adta az ötletet, hogy édesanyámnak van egy garázsa a Szent István tér 9. szám alatt. A feleségem pedig szívesen végezné ezt a munkát — kezdi a történetet Nagy András. — A gondok már a garázs átíratásánál elkezdődtek. A lakáshivattal a mai napig nem tudunk dűlőre jutni: mindig újabb és újabb papírokat kérnek.

— És a kocsimosó?

— Az még ennél is bonyolultabb. Engedély az IKV-tól, a köjáltól, a vízművektől, a lakáshivattól, a tanácsától. Helyszíni szemlék, a lakók aláírása, műleírások, rajzok, és ki tudja még, mi minden. Talán csak a római pápa aláírása nem kell...

Nos, igencsak furcsa, hogy egy vállalkozás beindításának első lépése egy kazal engedély, amit viszont csak a kész telephelyre lehet kiadni. A köjál szakembere ugyan is hogyan tudná megítélni, hogy veszélyes-e a környezetre az építmény, míg kész nincs?

— Így fordulhatott elő az, hogy belefeceltünk vagy hatvanezer forintot a garázs előtti betonplacba, ülepítőbe, vízőrba. Végül erre megkaptuk az engedélyek egy

részt. Ekkor mehetünk vissza a lakáshivatalba, ahol közölték: semmi sincs rendjén! Néhány nap múlva levelet kaptunk, amelyben közölték, hogy az autóműhelyt pályázatot fognak kiírni, amit a legtöbbet ígérő versenytárs nyer majd el. Azt, amit én már fel is építettem?!

No, azért nem eszik ilyen forrón a kását. Néhány hónapos futkosás után kiderült, hogy erre a tevékenységre nem is kell pályázatot kiírni.

Akkor viszont arra hivatkoztak a hivatalok, hogy ebben a lakóövezetben nem is lehet melléképületben kisipari tevékenységet folytatni. Hiába lelkeltem, hogy a csillagos ég alatti autóműhely nem mellék-helyiség... Hosszas utánjárás után, persze, ez is tisztázódott.

Órákig lehetne még sorolni, mekkora görbe utat kellett megjárni azért, hogy a kisipari működési engedély is a kezünkbe kerüljön. A részletektől inkább tekintünk el. Hogy ma, fél évvel az első kérelem beadása után, hogy áll a vállalkozás? Tulajdonképpen sehog. Nincs happy end!

— Mi fantáziát látunk egy darabka, par-lagon heverő földben. Megcsináltuk, költöt-tünk rá, közben majdnem a Pulz utcában kötöttünk ki. Fél év alatt több tízezer forintot vesztettünk. Az a gyanú, hogy nyár lesz, mire a cégtáblát kiakaszthatjuk. Az persze senkit sem érdekel, hogy ennyi idő alatt az állam sem kapott adót tőlünk. Szó-val, mindenki csak ráfizetett, kivéve a hi-vatalt, ahol még ma is van idő arra, hogy küldözgessék az ügyfeleket egyik irodából a másikba.

Rafai Gábor